

PERSOONLIJK VERHAAL

RINI DE GROOT - BIJGEZET IN EEN GRAFHEUVEL

inleiding: begraven en/of cremeren

In 2011 werd in Uden een Vorstengraf ontdekt, onderdeel van het prehistorische grafveld Slabroekse Heide. De 'vorst' was niet gecremeerd, maar begraven. In Oerle zijn op het gehucht Toterfout grafheuvels en urnenvelden gevonden, waar tussen 1600-1000 v. Chr. de doden een laatste rustplaats kregen.

Dat bij een begrafenis de kist zomaar in de grond werd gestopt, vond ik altijd zonde. Mijn vader was kistenmaker en had de kist zo prachtig gemaakt en er soms zelfs 's nachts aan doorgewerkt. En wij als kinderen hadden eraan meegeholpen.

In de jaren '50 vertelde pastoor De Louw, gezeten op de schoolbank, dat volgens het katholieke geloof crematie niet was toegestaan. Maar tóch hoorde ik op Aswoensdag, wanneer het kruisje op mijn voorhoofd werd gezet, zeggen: "mens, gedenk dat je stof bent en tot stof zult wederkeren." Later leerde ik dat onze vroegere voorouders de doden al verbrandden en de urn met de as begroeven. Bij het dorp werd een heuvel opgeworpen, een greppel gegraven en gemarkeerd met houten palen. Maar het tij is weer gekeerd, het aantal crematies neemt toe.

In 2014 maakte ik een bijzondere gebeurtenissen mee, namelijk de bijzetting van een asurn in een bestaande grafheuvel. Daarover gaat dit verhaal.

Reinier de Groot

Als Reinier ben ik als zevende kind geboren in een gezin van tien en kreeg als stamhouder dezelfde naam als mijn vader: Reinier de Groot. Mijn vader was in Uden de dorpstimmerman met een timmerbedrijfje, dat al vanaf 1800 bestond. Het werk bestond uit reparaties en nieuw werk, zoals de Brabantse boerenkar, waarvan het wiel zijn specialiteit was.

Het maken van de doodskist voor familieleden van de klant, behoorde ook tot het timmerwerk. Als kind mochten wij daaraan meehelpen. In 1963 maakte ik foto's van het maken van de laatste kist, een koffer voor de laatste reis.

De dood was voor ons niet iets raars. Bij vakanties in het buitenland bezochten we ook de begraafplaats, want daar lag de geschiedenis van het dorp. In Oostenrijk viel ons op dat de corpus aan het kruis meestal werd afgebeeld als 'de verkeerde Lieve Heer', een uitspraak van René Bastiaanse (tv-programma 'De Wandeling' op Omroep Brabant). Daarbij neigt het hoofd naar links en kijkt naar Johannes i.p.v. naar zijn moeder Maria aan de rechterkant. Er wordt ook nog onderscheid gemaakt tussen een Nederlandse en Belgische Onze Lieve Heer, waarbij de voeten van de Nederlandse O.L. Heer uit zuinigheid met één spijker zijn vastgenageld, terwijl bij de Belgische in iedere voet een spijker werd geslagen.

We waren thuis met zeven jongens, waarvan drie het timmervak kozen en twee als missionaris naar de Derde Wereld vertrokken. Tot teleurstelling van mijn vader koos ik voor het metaalvak en ben jaren werkzaam geweest bij Philips Medical Systems in Best, waar ik na mijn huwelijk ook ben gaan wonen.

paalkransheuvel uit IJzertijd

Eindhoven Museum

Enmaals met pensioen werd ik o.a. vrijwilliger in het Eindhoven Museum, een archeologisch openluchtmuseum met de ijzertijd en de middeleeuwen van Brabant als thema. Het museum bestaat uit een reconstructie van een prehistorisch dorpje 'Eversham' uit de ijzertijd en een middeleeuws stadje 'Endehoven'. In het museum staat het dagelijks leven van destijds centraal. Dat komt niet alleen tot uiting door de reconstructie van historische gebouwen, maar ook door allerlei educatieve en recreatieve activiteiten in het Erfgoedpark. Omdat in die perioden leven en dood nauw met elkaar verbonden waren, is het logisch dat er ook reconstructies zijn van begraafplaatsen uit die tijd. Er is een grafveld met een paalkransheuvel uit de ijzertijd en een begraafplaatsje met eenvoudige houten kruisjes uit de middeleeuwen. Dat zijn natuurlijk geen echte graven, maar schijngraven. Toch bevindt zich nu in de prehistorische grafheuvel een echt graf!

vrijwilliger in het museum

Er was in het museum vraag voor krachten bij het vullen van vakken, niet zoals in de supermarkt, maar vakken ofwel open ruimtes in wanden van gebouwen, die waren voorzien van vlechtwerk. Het met wilgentenen gevlochten gaaswerk werd aan beide kanten bedekt met een laag klei dat vermengd was met stro, kalk en koeienurine. Deze samenstelling is overigens anders dan in de prehistorie. Bij dit kleimengsel gaat de kalk namelijk een chemische verbinding aan met de urine en daardoor wordt de laag waterafstotend, waardoor er een kleiner overstek nodig is dan in de prehistorie. Er waren nog meerdere interessante werkzaamheden en daarom bleef ik aan het museum verbonden. Ik leerde talloze handvaardigheden, deed mee aan experimenten zoals het smelten van ijzeroer, het winnen van teer uit de berkenbast en ondersteuning bij het stookproces van de met hout gestookte pottenbakkersoven. En ik organiseerde een workshop, het maken van een originele rozenkrans met middelen die ook in de Middeleeuwen werden gebruikt.

Nog steeds geniet ik van de maandelijkse vrijwilligers weekenden en het contact met jongeren. Zo blijf je bij de tijd. Een van de bijzondere gebeurtenissen in 2014 was de bijzetting van een asurn in een bestaande grafheuvel. Dat was voor mij aangrijpend en daarom schreef ik daarover een verhaal voor de website van het BHIC (Brabants Historisch Informatie Centrum).

bijgezet in een grafheuvel

Jan van Spelde, jarenlang vrijwilliger bij het Eindhoven Museum, gaf aan na zijn dood bijgezet te willen worden in de prehistorische grafheuvel onder de schaduw van de Heilige Eik. Na zijn overlijden op 2 februari 2014 volgde op 5 juli de bijzetting in aanwezigheid van zijn vrouw, familie, kennissen, directeur Luc Eekhout van het Eindhoven Museum, medewerkers van het museum en Anneke Boonstra, grondlegster van het Prehistorisch Dorp.

Het ritueel in ongedwongen sfeer was volgens de nadrukkelijke wens van de overledene. De in het museum gemaakte, geëmailleerde urn, gevuld met de asresten, werd door Jans dochter Efri bijgezet.

Daarna gaven medewerkers en vrijwilligers persoonlijk gemaakte amuletten mee. Een aangrijpende en bijzondere gebeurtenis. Tijdens de bijzetting was alleen het ruisen van de bladeren te horen. Na het delven werden bloemen gelegd en een proost uitgebracht aan de Goden met de lievelingsdrank van Jan. Hiermee was de eerste bijzetting een feit, een prehistorisch gebruik werd hier wéér historie. Jan is nu terug tussen zijn 'mensen' die hem 'Soep Jan' noemden: vele jaren verzorgde hij een warme aanvulling bij de lunch. En zo werd de prehistorische schijnbegraafplaats in Museum Eindhoven een echte begraafplaats.

